

kladly důraz na socioekonomické determinace. To, co nebylo možno zasadit do sociálního, resp. socioekonomického zakotvení, co historické poznání nemohlo zachytit pomocí klasických postupů, se ocitalo mimo pole zájmu (akademické) historické vědy. Proto byl ve Francii tak slabý vliv postmoderních výzev, jazykového obratu apod., proto se zde nadále rozvíjely zejména sociální, resp. sociokulturní dějiny žen (výjimečně mužů) často inspirované spíše antropologií než lingvistikou. S touto tradicí sociologizujícího objektivismu souvisel i fakt, že se francouzská nová historie tradičně vyhýbala problému *subjektu*. Tím obešla i klíčovou otázku „nestabilní“ identity, tedy problém, s nímž pracovaly mimo jiné psychoanalytické přístupy v historiografii důležité i pro genderovou problematiku. A v neposlední řadě tu bylo i strašidlo „fikcionalismu“ a „relativismu“, který se do historické vědy údajně snažily vnést ony neortodoxní dekonstruktivistické pohledy. Právě na problematice genderu se například ukázalo, do jaké míry je francouzská historiografie věrna objektivizujícímu a univerzalistickému poslání ovládanému centralizovanými institucemi – což samozřejmě není jen francouzský problém.

Od 90. let se však začaly objevovat i výhrady vůči samotnému rozdělení pohlaví a genderu, tedy rozdělení objektivního „biologického“ základu od kulturně, sociálně a historicky proměnlivého genderu. Jedním z příkladů byla problematizace „objektivně“ existujícího biologického těla. Svě plody tu sklízela samozřejmě především inspirace foucaultovská. Cílem bylo ukázat, že ani tělo není biologická konstanta, že má vlastní historii, během níž bylo různě chápáno, definováno – i subjektivně prožíváno, takže lze jen těžko hovořit o nějaké „přirozené“ tělesnosti a objektivní tělesné zkušenosti. Ve své klasické práci z počátku 90. let o „fabrikaci“, „výrobě“ pohlaví se například Thomas Laqueur snažil ukázat, do jaké míry byly lékařské poznatky v lékařské vědě závislé více na kulturních modelech a obrazech než na „objektivní“ explikaci a pozorování. („Ženská těla ve své tělesné, vědecky dosažitelné konkrétnosti (...) začala přinášet obrovskou, novou váhu významů.“³⁶) Další historici a historičky (zejm. Ludmilla Jordanova,³⁷ Barbara Dudenová,³⁸ Claudia Honeggerová³⁹ či Londa Schiebingerová⁴⁰) pak ob-

³⁶ Thomas LAQUEUR, *Making Sex. Body and Gender From the Greeks to Freud*, Harvard University Press, 1990, 1992, 1999, s. 150.

³⁷ Ludmilla JORDANOVA, *Nature displayed. Gender, Science and Medicine 1760–1820*, Longman, London–New York 1999; TÁŽ, *Sexual Visions*, London 1989.

³⁸ Především Barbara DUDEN, *The Woman Beneath the Skin – A Doctor's Patients in 18th Century Germany*, London–Cambridge 1991.

³⁹ Claudia HONEGGER, *Die Ordnung der Geschlechter*, Frankfurt am Main–Wien 1992.

jektivní realitu těla nuancovali jak studiem kulturních a vědeckých interpretací těla, tak subjektivního zakoušení tělesné zkušenosti.

Místo závěru

Klasické, spíše empiricky založené „dějiny žen/y“ 70. a 80. let – ovlivněné především marxismem, antropologií a postupy sociálních dějin – ukázaly, že ženy mají vlastní dějiny a paměť a disponují alternativními formami „kultury“ a sociability i vlastními strategiemi jednání uvnitř patriarchální společnosti. Oproti tomu někteří historici a historičky následujícího období, kteří čerpali především z psychoanalýzy a dekonstruktivistických směrů, zpochybnili i samotnou kategorii „žena-ženy“ a přenesli důraz na proces jejího utváření, a to jak v interakci s kategorií „muž/i“, tak v rámci proměňujících se společenských a politických podmínek obecně. Sociologické kladení otázek vystřídal důraz na analýzu textu a jazyka pomocí postupů lingvistiky a literární vědy. Zvláštní inspiraci pak představovalo dílo Michela Foucaulta.

Zdůraznění vztahovosti, již v sobě zahrnuje koncept gender, i analýza toho, jak tento gender vlastně „pracuje“, rozšířily předchozí studium o problém (utváření) maskulinity; snažily se však současně učinit z genderu analytickou kategorii, nástroj umožňující analýzu celé společnosti, zejména vztahů dominance, a to podobným způsobem, jakým například v marxistické historiografii operovala *třída*. To mělo umožnit feministické historiografii vystoupit z ghetta marginálních studií a zapojit se do inovace historiografie. Již kritika empirických dějin ženy z pohledu poststrukturalistického genderu byla v podstatě kritikou (převážně) empirických přístupů v historiografii nedůvěřivé k teorii a trpící obavami ze „strašidla postmoderny“. Přetrvávající marginalizaci genderových perspektiv – které snad byly s to přispět k modifikaci epistemologie historické vědy – lze vysvětlit a pochopit mimo jiné snad právě díky oné nedůvěře klasické evropské historiografie k tomu, co nelze vysvětlit standardními postupy vlastními historické vědě – to, co Michel de Certeau nazýval „nevysvěteným zbytkem“ – *ce reste inexplicable*.⁴¹

⁴⁰ Zejm. Londa SCHIEBINGER, *Nature's body. Gender in the Making of Modern Science*, Bacon Press, Boston 1993; TÁŽ, *The Mind Has No Sex? Women in the Origins of Modern Science*, Harvard UP, London 1989; TÁŽ, *Skeletons in the Closet. The First Illustrations of the Female Skeleton in Eighteenth-Century Anatomy*, in: Catherine GALLAGHER – Thomas LAQUEUR (edd.), *The Making of the Modern Body, Sexuality and Society in the 19th Century*, University of California Press 1987, s. 42–82.

⁴¹ Michel de CERTEAU, *Histoire et psychanalyse entre science et fiction*, Paris 1987, s. 114., Ch. DELACROIX, *Espaces/Temps*, s. 118.